

nastojanjem sačuvate DRUGI SLANKAMEN. Nažalost, PRVI umire.

Za grafičko-likovno oblikovanje knjige zaslužna je Dora Šurija, lekturu potpisuje Slankamenka Maja Tančik, a objavu knjige pripomogao je i Stjepan Šmit, istaknuti član Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata podrijetlom iz Stare Pazove. Nakladnik je Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu.

Ivana Andrić Penava

Marko Sente, Vojislav Temunović, *Festival bunjevački pisama : naših prvih petnaest festivala (2001. – 2015.)*, Hrvatska glazbena udruga „Festival bunjevački pisama“, Subotica 2015., 144 str.

Svojevrsna kruna Festivala bunjevački pisama, zacijelo najznačajnije glazbene manifestacije vojvođanskih Hrvata, je knjiga tiskana 2015. godine u nakladi organizatora – Hrvatske glazbene udruge „Festival bunjevački pisama“. Prvih petnaest festivala, održanih u Subotici od 2001. do 2015. godine, ostat će kroz sliku i riječ objavljenih u ovoj monografiji trajno upamćeno zahvaljujući autorima – idejnom tvorcu Festivala, liječniku prim. dr. Marku Senteu, te dopredsjedniku istoimene udruge, profesoru solfedža i glazbene kulture Vojislavu Temunoviću.

Čitatelj će na samom početku knjige, nakon uvodne riječi Marka Sentea (str. 5-6), doznati kako se rodila ideja o Festivalu, što sadrži njegov Pravilnik, koje su propozicije natječaja za sudjelovanje na Festivalu te kako je izgledala prva audicija za pjevače (str. 7-10).

Vjerojatno da u Bačkoj nema ljubitelja tamburaške glazbe i pjesama pisa-

nih ikavicom ili ijekavicom koje govore o životu ili običajima bačkih Bunjevaca, koji nisu prisustvovali makar jednom od festivala. Ukoliko pak nisu, ali i za one koji dolaze iz drugih područja, na raspolaganju im je ova lijepo grafički oblikovana i uređena monografija, budući da sadrži brojne podatke i fotografije, dajući tako detaljni i cjelovit uvid u svaki od njih.

Naime, za svaki su od 15 festivala navedeni mjesto i datum održavanja, izvedene skladbe i to s imenima autora teksta, glazbe i aranžmana te izvođača. Spomenuti su i članovi Stručnog povjerenstva, članovi Stručnog žirija za najbolji neobjavljeni ili namjenski pisan tekst za Festival, te imena voditeljskog para. Čitatelj će saznati i tko je činio Organizacijski odbor, te tko je kao specijalni gost nastupio po završetku službenoga dijela programa. A festival ne bi bio festival da nema nagrada. Tako su za svaki od njih navedena imena dobitnika I., II. i III. nagrade stručnog žirija, nagrade stručnog žirija za najbolji aranžman, za najbolju interpretaciju odnosno za najbolji neobjavljeni tekst, te I. nagrade publike. Nakon tih podataka svakako je zanimljivo pročitati i nagra-

đeni najbolji neobjavljeni tekst te, zahvaljujući notnom zapisu i tekstu, moguće zasvirati i zapjevati prvonagrađenu pjesmu Festivala.

Knjiga poput ove ne bi bila potpuna i toliko prijemčiva da nije fotografija, a posebna je dokumentarna vrijednost objavljene fotografije svakog od izvođača, osobito ako je nastupao na Festivalu u više navrata. Tu su i fotografije publike, važnih osoba u organizaciji Festivala, specijalnih gostiju, festivalskog orkestra, riječju – brojni značajni trenuci i akteri koje je svojim aparatom ovjekovječilo nekoliko fotografa. Knjiga završava objavom dvaju pogovora, koje potpisuju MA etnomuzikologije Tamara Štricki Szeg i povjesničarka umjetnosti Ljubica Vuković Dulić. Na koncu, treba reći kako se u svakom primjerku monografije Festivala bunjevački pisama nalazi i nosač zvuka s 15 najboljih festivalskih pjesama, što cijelom ovom, u kulturi vojvođanskih Hrvata ne čestom pothvatu, daje dodatnu vrijednost.

Koliko je Festival bunjevački pisama značajan glazbeni događaj među vojvođanskim Hrvatima, toliko je i ovo izdanje značajno svima koji su ponosni na svoje podrijetlo, svoje običaje, svoj jezik i govor, svoj identitet. Izdavanje knjige *Festival bunjevački pisama: naših prvih petnaest festivala (2001. – 2015.)* pomogli su Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske – Zagreb, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji – Beograd, Grad Subotica, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Ivana Petrekanić Sič

Petar Šarčević, Naco Zelić, *Hrvatska pisana riječ u Bačkoj : hrestomatija*, Nova stvarnost – Croatica – Hrvatska riječ, Zagreb – Budimpešta – Subotica, 2015., 536 str.

Opće je poznato da književnost Hrvata u negdašnjem ugarskom Podunavlju postoji, što na narodnom jeziku, što na hrvatskom književnom jeziku, više stoljeća. Osim toga, ona je bogata i u svakom drugom smislu – i po književnim rodovima i po vrstama, i po tematskim i motivskim sklopovima, i po estetskim i umjetničkim dosezima... Pa ipak, izuzmu li se kratka razdoblja između dvaju svjetskih ratova te ono neposredno nakon Drugoga svjetskoga rata i 70-ih godina XX. stoljeća, do 2000. godine hrvatska književnost u Vojvodini, čiji stožerni dio predstavlja književnost najbrojnijeg subetničkog dijela ovdašnjih Hrvata – Bunjevaca, nije imala niti jedan ozbiljniji sociostrukturni činitelj. Preciznije rečeno, sve vrijeme u vojvođanskih Hrvata nisu postojale nakladničke kuće u vlastitome posjedu, kao ni književni časopis kojeg bi uređivali. Nije bilo kontinuirane socijalizacije mladih literata, a ustrojeno i obrazovano čitateljstvo je bilo nevidljivo. O kritičkoj recepciji te o procesima i institucijama kanonizacija književnih djela može se sanjati čak i danas. Stoga se ovaj dio hrvatske književnosti zna imenovati kao književnost koja je uvelike zatumljena i kao književnost brojnih diskontinuiteta.

U takvoj situaciji, spomenuti ukaz o kanonizaciji – rad na usustavljanju i vrednovanju književnoga stvaralaštva vojvođanskih Hrvata – odvijao se izvan sukladnog institucionalnog okvira. Stoga je jasno zašto su prvi koraci u